

## GENT EN DE ENGELSEN (VERVOLG)

Men kan niet meer beweren dat Wellington, wanneer hij het verdedigings-systeem van het strategisch knooppunt Gent komt inspecteren zijn aartsvijand Napoleon enige haat toedraagt. Engelsen zijn nu eenmaal rare kerels die oorlog en vrede nogal sportief opvatten; een Engelse hertog is bovendien nog iets meer dan een doorsneegentleman en Wellington kan dan ook geen haatgevoelens hebben enkel maar een afschuwelijk misprijzen voor de kleine korporaal en Corsikaan die het enkel dankzij een samenloop van omstandigheden in dewelke Groot-Brittannië niet de minste schuld draagt, zo ver heeft kunnen brengen dat hij gans Europa, koningen, keizers en tsaars inclus, de bibber op het lijf heeft gejaagd.

Voor de Franse koning Lodewijk XVIII, zo vet en gezwollen als een pad, een koning die Wellington bij zijn herhaald bezoek aan Gent, even zijn eresaluut moet gaan brengen, omdat het protocol het zo wil, heeft Wellington eenzelfde misprijzen, licht getint met Engelse ironie en medelijden: maar de diplomaat die Wellington is, opgegroeid in het klimaat van het Wener Congres, weet zijn indrukken en gedachten aardig te verbergen achter een enigmatische glimlach of gebaar: wanneer hij terugkomend van een inspectietocht, in een van de straten van Gent Lodewijk XVIII ontmoet gezeten in een door zes paarden voortgetrokken calèche en de koning met een eenvoudig paternalistisch en protectionistisch gebaar dat hem niet teveel inspanningen mocht kosten de hertog begroet zoals hij het zou gedaan hebben met de nederigste van zijn hofdienaren buigt Wellington, de gentleman beleefd en correct, maar de ironische glimlach die even over zijn lippen gaat is venijniger dan een ganse korf cobra's. Binnen een paar dagen of weken zal ergens niet ver van het Hotel d'Hane-Steenhuysse over het lot van Europa worden beslist en op dat ogenblik zal de dikbuikige en kortbenige Lodewijk niet zwaar wegen in de weegschaal. Het zal Wellington zijn die na de slag aan de touwtjes zal mogen trekken, en zeker niet in het voordeel van Frankrijk.

Dat men de Yzeren Hertog herhaaldelijk te Gent aantreft, heeft dan ook niets uit te staan met de persoon van de monarch. Lodewijk XVIII is voor Wellington enkel in die mate van belang dat de inname van de stad waar hij verblijft, door Napoleon indien niet een militaire nederlaag, dan toch een weinig plezierige kaakslag zou betekenen voor de Verbondenen vooral voor de Engelsen.

Gent moet derhalve in staat van verdediging worden gesteld en daar op het Frans koninklijk leger geen penny mag worden gewed, zal Wellington de zaak

aan Engelse soldaten toevertrouwen die hij geregeld in ogeschouw komt nemen, tussen een protocolair bezoek aan Lodewijk en een inspectie van de verdedigingswerken door: op 16 april, op 20 april, op 6 en 7 mei en een allerlaatste maal op 31 mei.

Dit heen en weer geloop, de onverwachte bezoeken aan de Veldstraat en parades op het Sint-Pietersplein zijn natuurlijk niet van aard om de bevolking gerust te stellen: meer en meer is men er te Gent van overtuigd dat de stad opnieuw centraal in de eindafrekening zal staan en dat zij wel eens het gelag zou kunnen betalen van de beslissende slag tussen de legers van Napoleon en deze van de Verbondenen.

Wellington laat in zijn kaarten niet lezen, doet niets om de bevolking gerust te stellen en toch weet hij einde mei dat de ultieme afrekening niet bij Gent maar meer Zuidwaarts, ergens om Waterloo zal plaatsvinden, waar er ruimte te over is voor 3 à 400.000 mensen om mekaar af te maken en voor de generaals om hun in de krijgsscholen zorgvuldig aangeleerd theorieën in de praktijk om te zetten op stapels lijken.

Wellington op het gepast ogenblik aardig ter hulp gesnel door Blücher, behaalde de overwinning en het hoeft nauwelijks gezegd dat Waterloo het hoogtepunt uit zijn schitterende loopbaan is gebleven.

Terwijl de Hertog in zijn hoofdkwartier de gelukswensen om zijn triomf in ontvangst nam, zweetten Lodewijk en zijn ministers na de ogenblikken van paniek bij het binnenkomen van de eerste berichten over de slag, thans druppels groot als hagelstenen, bij 't schrijven van een bedankingsbrief aan Wellington die de troon van de koning had gered maar meteen enkele tienduizende Franse soldaten de dood had ingestuurd. Lodewijk stond voor een onmogelijke taak temeer daar hij de gijzelaar en meer dan ooit de gevangene van de IJzeren Hertog was, en dat hij Parijs enkel kon vervoegen in de bagages van de Verbondenen die zijn land zopas de genadeslag hadden toegebracht.

Het is te Gent dat de Franse koning met ongeduld op het antwoord van Engeland moest wachten; het kwam bevestigend, een soort Go home vanwege Wellington, de fijnzinnige diplomaat die de arme Lodewijk eens te meer als een pion op zijn schaakbord wist te verleggen. Het plan van de Hertog was fantastisch handig: zonder Lodewijk Frankrijk binnenrukken betekende een inval van de Verbondenen, een bezetting die weinig prettige gevolgen zou kunnen hebben: Lodewijk in hun bagages meenemen, hem zozegd als bondgenoot begeleiden naar zijn hoofdstad, betekende integendeel een gebaar van vriendschap, het bewijs dat de Verbondenen niet als vijanden de Franse grens overschreden en het was natuurlijk deze laatste oplossing die de sluwe Hertog koos.

Het spel van kat en muis was afgelopen maar hiermede waren niet alle toekomstmoelijkheden van de baan.

Sedert de avonturen met Willem de Veroveraar en Jeanne d'Arc, wantrouwen de Engelsen hun Franse zeeburen, zelfs wanneer deze laatsten tijdelijk door de knieën moest gaan. Wellington wist genoeg van geschiedenis af om alles in het werk te stellen ten einde de toekomst en het Europees Evenwicht te verzekeren. Hij kende ook de belangrijke strategische betekenis van Gent, een bolwerk niet al te ver van de kust, niet al te ver ook van de Franse grens: een dergelijke stad mocht men niet onbewaakt als een bakvisje op een kermisbal aan haar lot overlaten, temeer daar de Hollandse troepen die er sedert de grote prijsuitdeling van het Wener Congres garnizoen hielden, uit geen al te stevig soldatenhout waren gesneden.

Schijnbaar trekt Wellington zich de Arteveldestad niet veel aan. Wanneer hij terug komt opdagen, is het als een doodgewone toerist die graag nog eens komt rondtoeren in een stad waar hij in beroerde tijden dikwijls verbleef.

Op 3 augustus 1817 bezoekt hij het Salon voor Schone Kunsten; alleen lichtgelovige zielen hebben zich laten beetnemen aan dat uiterlijk zo sympathiek bourgeoisgebaar. In feite waren er "gans toevallig" een paar Europese prominenten in de stad aan 't rondfladderen, o.a. de grootmaarschalk en een handvol ministers van Willem I, en "even toevallig" ging Wellington de toerist met die heren aan 't kouten.

Officieel was het niettemin een privaat bezoek; toen hij het volgende jaar andermaal, op 21 mei onze stad aandeed, liep hij het Hotel Schamp binnen om er de enig mooie kunstverzameling van de bekende Gentenaar te bezoeken en "toevallig" maakte hij van de gelegenheid gebruik om een vluchtige blik te werpen op het verdedigingssysteem van de stad.

Inmiddels was het echter uitgelekt dat de Hollandse regering bereid was gevonden Gent als vestingsstad in te schakelen, in de zogeheten defensieve gordel tegen Frankrijk.

De grote protagonist van de aanduiding van Gent was de Hollandse majoor Gey van Pittius, een man die weinig voelde voor het bouwen van luchtkastelen, maar heel veel voor vestigingen op te trekken met het geld van de belastingsplichten.

De Citadel van Gent die zijn levensdroom zou worden, zou zo maar effentjes zeven miljoen goudfrank kosten, zowat twee miljard van onze munt, doch voor Pittius was zulks van ondergeschikt belang; hoofdzaak voor hem was dat zijn Citadel inzake krijgskunde het neusje van de zalm zou worden, iets dat zijn naam zou vereeuwigen.

Wellington heeft met beide handen een project toegejuicht dat Engeland met andermans spaarcenten aan een nieuwe vesting op het vasteland zou helpen.

Geregeld kwam hij dan ook, tot in 1825, de werken inspecteren en telkens was hij vol lof voor de ontwerper, de soldaten, de werklieden en allen die rechtstreeks of onrechtstreeks een steentje tot het gedrocht bijdroegen.

Pittius was in zijn nopjes: “misschien wel de duurste maar dan toch in elk geval de beste” vesting van Europa. Wat een eer voor Gent dat er enkel voor de zoveelste maal een trekijzer voor vreemde legers mede worden kon.

Gelukkig voor onze voorouders viel het allemaal anders uit dan verhoopt en verwacht: in 1830 koos het Hollands garnizoen het hazepad vooraleer door een geïmproviseerde burgerwacht tot de aanval of bestorming werd overgegaan en enkele jaren later werd de Citadel gesloopt en de enige belangrijke groene zone van Gent.

Slot volgt.

Pierre Kluyskens

---

## **ADOLPHE BARTHÉLÉMY DUFRANNE (GENT 1833 - GENT 1858)**

Adolphe Barthélémy Dufranne is geboren in 1833 op de Reep te Gent. Zijn ouders waren afkomstig uit Henegouwen. Hij was de jongste zoon van Philippe Joseph, suikerbakker. Zijn moeder, Antonia Pappaert, is, net als nog een paar kinderen, jong gestorven, toen Adolphe pas vijf jaar oud was. Adolphe volgde middelbaar onderwijs in het Sint-Barbara college en het koninklijk atheneum. Aan de Gentse universiteit werd hij doctor in de wijsbegeerte en letteren en kandidaat in de rechten; ook doctor in de staats- en bestuurswetenschappen. Hij was laureaat in universitaire wedstrijden te Gent en Brussel. Hij schreef verscheidene bijdragen in de Studenten Almanak en Noord en Zuid. In 1857 schreef hij voor het Liberaal Congres **l'Indivisibilité de la question politique et de la question religieuse**. Klein van gestalte bezat hij eerder een morele dan fysieke schoonheid. Hij had contacten met verschillende intellectuelen en literatoren van zijn tijd o.a. Ferdinand Snellaert, Napoleon Depauw e.a. en met allen verdiepte hij zich in grondige en abstrac-